

Pažinimo kompetencijos ugdymas

Toliau pateikiami *pažinimo kompetencijos* ugdymo informacinių technologijų pamokose taikant diskusijos, mokomųjų filmų peržiūros metodus pavyzdžiai.

Apie diskusijos metodą plačiau buvo rašoma metodinėje medžiagoje *Komunikavimo kompetencijos ugdymas IT pamokose*, prieiga internete http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pagrindinis/rekomendacijos/failai/it/Komunikavimo_kompetencijos_ugdymas_IT_pamokose_2012-01-27.docx. Čia pateiksime, kaip taikant šį metodą galima ugdyti pažinimo kompetenciją.

Diskusijos metodą iliustruojantis pavyzdys (6–7 klasės)

Remdamiesi sukaupta informacija, pasirenkite argumentuotai diskutuoti nurodyta aktualia tema.

Pamoka (pamokos fragmentas), 20–45 minučių, 12–14 m. amžiaus grupė.

Galima nagrinėti veiklos sričių *Internetas ir jo paslaugos* temas, 7–10 klasių veiklos srities *Informacijos tvarkymas kompiuteriu* temas „Galimos interneto grėsmės“, „A autorių teisės ir neteisėtas programinės įrangos naudojimas“, „Elektroninės paslaugos“ ir kt.

Mokiniai ugdomi nuostatą apginti savo požiūrį nežeidžiant kitų ir savo pačių orumo; ugdomi gebėjimą įsitraukti į diskusiją, dalytis savo idėjomis, tinkamai pateikti informaciją, aiškiai formuluoti savo mintis.

Mokymo uždaviniai (mokytojui)

Supažindinti mokinius su pagrindiniais teigiamais ir neigiamais interneto naudojimo aspektais, išsiaiškinti, ar nagrinėjama tema kelia jiems rūpesčių.

Mokymosi uždaviniai (mokiniai)

Dirbdami individualiai (grupėmis), išsiaiškinti saugaus ir teisėto naudojimosi internetu taisykles, diskutuos apie skirtingus teigiamus (neigiamus) interneto naudojimo aspektus.

Sąsajos su bendrąja programa

1. Informacijos tvarkymas kompiuteriu	
4. Internetas ir jo paslaugos	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Dirbant kompiuteriu, saugoti sveikatą. Gerbti autorių teises. Saugiai naudotis interneto paslaugomis. Bendraujant internetu, vartoti lietuviškus rašmenis, taisyklingą kalbą.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.7. Teisėtai naudoti kompiuterio programas.	1.7.1. Paaiškinti mokamų ir nemokamų programų skirtumą. 1.7.2. Apibūdinti, kas yra piratavimas.
4.4. Naudotis elektroninio pašto programa.	4.4.3. Paaiškinti naudotojo vardo ir slaptažodžio paskirtį. 4.4.5. Paaiškinti elektroninio laiško struktūrą. 4.4.6. Paaiškinti, kas yra elektroninio laiško priedas, koks gali būti jo dydis.

1. Informacijos tvarkymas kompiuteriu	
4. Internetas ir jo paslaugos	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Dirbant kompiuteriu, saugoti sveikatą. Gerbti autorių teises. Saugiai naudotis interneto paslaugomis. Bendraujant internetu, vartoti lietuviškus rašmenis, taisyklingą kalbą.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.5. Naudotis interneto pokalbių paslauga.	4.5.1. Paaiškinti, kaip saugiai prisijungti prie žiniatinklio pokalbių kanalo. 4.5.2. Suformuluoti bendravimo tinklu etikos taisykles. 4.5.3. Įvardyti interneto keliamus pavojus.
Turinio apimtis	
<p>Programinės įrangos rūšys. Piratavimas. Paaiškinama, kad yra mokamos ir nemokamos kompiuterių programos, pateikiama jų pavyzdžių. Aptariama piratavimo sąvoka, piratavimo padariniai.</p> <p>Informacijos naudojimo tinkluose etiniai principai, interneto keliami pavojai. Aptariami bendravimo elektroniniu būdu etiniai principai, išaiškinama, kokie pavojai gali kilti naršant internete ir kaip jų išvengti. Kalbama apie programinės įrangos ir privatumo nesaugumą, kompiuterių virusus, nepageidautinus laiškus (<i>spam</i>); aptariamoms situacijoms, verčiančios jaustis nejaukiai; įvairaus pobūdžio apgaulių padariniai. Mokiniai mokomi atitinkamai reaguoti ir elgtis šiose situacijose.</p> <p>Kompiuteriai kasdieniame gyvenime. Aptariama kelios žmonių veiklos sritys, kuriose plačiai naudojami kompiuteriai, jų svarba kasdieniui mokinių veiklai.</p> <p>Elektroninio bendravimo etikos taisyklės. Mokiniai pratinami laikytis saugaus ir tvarkingo bendravimo taisyklių, su jais aptariamos elektroninio bendravimo etikos normos. Mokiniam paaiškinama, kad atskleisti kitiems asmeninę informaciją (vardą, pavardę, mokyklą, namų adresą, telefono numerį ir pan.) gali būti pavojinga. Čia itin daug dėmesio skiriama saugumui.</p>	

Pamokos gairės

Įvadas

Terminas „Kibernetinė erdvė“ apima visas su komunikacija ir ryšiais susijusias galimybes, kai naudojamos naujos technologijos. Tema nagrinėjama įtraukiant mokinius. Kiekvienam mokiniui suteikiama teisė kalbėti ir išreikšti savo nuomonę ar pasidalyti patirtimi.

Metodas

Frazių kortos, diskusija.

Reikalingos priemonės

Frazių kortos (1 priedas), lenta su vieta teigiamiems interneto naudojimo aspektams (+), negatyviems aspektams (–) ir teigiamiems bei negatyviems aspektams (±), smeigtukai.

Eiga

Ant grindų išdėstykite frazių kortas (minimaliai tiek, kiek mokinių). Kiekvienas mokinis ima po kortą. Vienas paskui kitą, kiekvienas mokinis pakomentuoja savo frazės kortą ir prisega ją tinkamoje lentos dalyje.

Mokytojas pateikia savo pastabas apie tam tikrus frazių kortų paskirstymo metu iškylančius klausimus, diskusijas.

Alternatyva A (didesnėms nei 20 mokinių grupėms).

Mokiniamis išdalijama po frazės kortą. Kiekvienas mokinys savo kortą kabina ant lentos jos nekomentuodamas.

Mokytojas išsirenka kelis esminius aspektus ir aptaria juos su mokiniais.

Alternatyva B.

Mokiniai surašo asmenines asociacijas, susijusias su „Kibernetine erdve“ (po vieną esminį žodį ant kortelės), ir priskiria ją kuriam nors interneto naudojimo aspektui.

Mokytojas išsirenka kelis esminius aspektus ir aptaria juos su mokiniais.

Parengta pagal Dingusių žmonių šeimų paramos centro (prieiga internete <http://www.missing.lt>, lietuvių kalba, žr. 2012-06-27) projekto „Pasiklydę virtualiame pasaulyje“ medžiagą (prieiga internete http://www.lostincyberworld.eu/downloads_3_1_lit.htm, lietuvių kalba, žr. 2012-06-27).

Užduočių, ugdančių pažinimo kompetenciją, pavyzdžiai Idėjos pamokoms

Pateikiame informacinių technologijų pamokose naudojamų užduočių, padedančių ugdyti pažinimo ir kitas kompetencijas, pavyzdžių. Šias užduotis galima naudoti arba remiantis jų idėjomis ir forma sukurti panašius užduočių.

Pamokos iliustracija A

Klasė	<i>7 klasė</i>	
Mokinių pasiekimai pagal IT bendrąją programą	Nuostatos	<i>Domėtis kompiuterio naudojimo galimybėmis, kritiškai jas vertinti, taikyti mokantis ir kasdieninėje veikloje.</i>
	Gebėjimai	<i>6.2.1. Tvarkyti lentelės tekstą. 6.2.2. Tvarkyti lentelės langelius.</i>
	Žinios ir supratimas	<i>6.2.1. Mokiniai skaičiuokle sudarys įvairias lenteles. Tvarkys lentelės tekstą – šriftą, jo dydį, stilių, lygiuotę, padėtį langelyje. 6.2.2. Mokiniai, mokytojo padedami, o vėliau savarankiškai keis lentelės išvaizdą: sulies, suskaidys anksčiau sulietus langelius, uždės (paslėps) lentelės rėmelius, keis jų stilių, spalvą.</i>
Mokymo uždaviniai (mokytojui)	<i>Supažindinti mokinius, kaip keičiama lentelės išvaizda: suliejami, suskaidomi anksčiau sulieti langeliai, uždedami (paslepiami) lentelės rėmeliai, keičiamas jų stilius, spalva.</i>	
Mokymosi uždaviniai (mokiniui)	<i>Dirbdami grupėmis (poromis) sudarys lenteles, pagal nurodymus pakeis jų išvaizdą. Įsivertins „šviesoforo“ vertinimo metodu.</i>	

MOKOMOJI VEIKLA

Pamokos etapas	Laikas	Mokytojo veikla	Mokinio veikla
Įvadinė pamokos dalis – prisimenamos pamokos „Valdyti pagrindines skaičiuoklės priemonės“ pagrindinės	<i>5–10 min.</i>	Primena, kaip mokiniai mokėsi užrašyti langelio, langelių srities koordinatas; pažymėti langelių sritis, eilutę (stulpelį) ar kelias eilutes (kelis stulpelius). Mokiniamis primena, kaip sudaromos įvairios lenteles.	Mokiniai, dirbdami poromis, aptaria, kaip atveriamas skaičiuoklė, ir pakartoja, kokius veiksmus reikia atlikti norint sudaryti lentelę. Klausinėja mokytojo ir savarankiškai atlieka I užduotį. Atlikę užduotį, gauna 5

Pamokos etapas	Laikas	Mokytojo veikla	Mokinio veikla
sąvokos. Praktinis darbas (1 užduotis).		Kaip turimas žinias ir gebėjimus, įgytus rengiant tekstinius dokumentus, pritaikys tvarkydami lentelės tekstą – keisdami šriftą, jo dydį, stilių, lentelės padėtį. Kartu su mokiniais aptaria 1 užduotį. Stebi mokinių darbą. Fiksuoja kaupiamojo vertinimo taškus.	kaupiamojo vertinimo taškus.
Naujos temos aiškinimas ir 2 užduoties pristatymas.	10–15 min.	Aiškina, aptaria su mokiniais, kaip pašalinti, įtepti ir kopijuoti pavienius langelius. Kaip keičiama lentelės išvaizda: kaip suliejami, suskaidomi anksčiau sulieti langeliai, uždedami (paslepiami) lentelės rėmeliai, keičiama jų spalva, stilius. Su mokiniais aptaria 2 užduotį, jos vertinimą.	Klausinėja. Pasiruošia praktiniam darbui. Mokytojo prižiūrimi atlieka skirtas užduotis.
Praktinio darbo atlikimas (2 užduoties).	10–15 min.	Organizuoja darbą, konsultuoja, padeda, stebi mokinius. Mokiniai, sparčiau atlikę užduotis, skatinami konsultuoti klasės draugus, jiems padėti, patarti.	Atlieka 2 užduotį: kuria savo individualią informacijos erdvę. Iki galo atlikę 2 užduotį mokiniai gauna 5 kaupiamojo vertinimo taškus.
Darbo aptarimas. Pamokos apibendrinimas.	2–5 min.	Aptaria 1 ir 2 užduotis, užduoda klausimus, vertina iškilusias problemas atliekant užduotis. Vertinimas: kaupiamojo vertinimo taškai verčiami į pažymius.	Diskutuoja mokytojo klausiami. Pasidžiaugiama įgytomis žiniomis. Įšivertina taikydami „šviesoforo“ metodą, nurodo, kurios užduotys buvo lengvos, kurias buvo sunkiau atlikti, o kurių dar nelabai suprato.

1 užduotis (pavyzdys)

Suformatuokite ir užpildykite mobiliojo ryšio apskaitos lentelę (mokiniai gauna pradinę lentelę).

	A	B	C	D	E
1	Mobiliojo ryšio paslaugos	Kiekis (vnt.)	Trukmė (min.)	Tarifas (Lt)	Suma (Lt)
2	Informacijos paslaugos		20	0,15	3,00
3	Pokalbiai fiksuoto ryšio tinkle (piko metu)		14	0,79	
4	Pokalbiai fiksuoto ryšio tinkle (ne piko metu)		26	0,59	
5	Pokalbiai savame mobiliojo ryšio tinkle		203	0,03	
6	Pokalbiai kitose mobiliojo ryšio tinkluose (piko metu)		23	0,3	
7	Pokalbiai kitose mobiliojo ryšio tinkluose (ne piko metu)		42	0,25	
8	SMS žinutės	54		0,15	
9					

Pasitarkite su draugais ir įrašykite skirtingus mobiliojo ryšio tiekėjo paslaugų tarifus.

	A	B	C	D	E
1	Mobiliojo ryšio paslaugos	Kiekis (vnt.)	Trukmė (min.)	Tarifas (Lt)	Suma (Lt)
2	Informacijos paslaugos		20	0,15	3,00
3	Pokalbiai fiksuoto ryšio tinkle (piko metu)		14	0,79	
4	Pokalbiai fiksuoto ryšio tinkle (ne piko metu)		26	0,59	
5	Pokalbiai savame mobiliojo ryšio tinkle		203	0,03	
6	Pokalbiai kitose mobiliojo ryšio tinkluose (piko metu)		23	0,3	
7	Pokalbiai kitose mobiliojo ryšio tinkluose (ne piko metu)		42	0,25	
8	SMS žinutės	54		0,15	

2 užduotis:

Sudarykite ir užpildykite lentelę apie bent 10 įvairių šalių: pavadinimas, plotas, gyventojų skaičius, šalies valiuta. Galima naudotis interneto enciklopedija „Vikipedija“ <http://lt.wikipedia.org/wiki>.

Lentelės pavyzdys

	A	B	C	D	E
1	Eil. nr.	Šalies pavadinimas	Plotas (kv. km)	Gyventojų skaičius (tūkst.)	Valiuta
2	1.				
3	2.				
4	3.				
5	4.				
6	5.				
7	6.				
8	7.				
9	8.				
10	9.				
11	10.				

Pagal Šimkaičių Jono Žemaičio pagrindinės mokyklos informatikos mokytojos Loretos Stasiūnaitės medžiagą.

„Šviesoforo“ metodas

„Šviesoforo“ metodas padeda užtikrinti labai greitą grįžtamąjį ryšį, leidžia organizuoti darbą grupėmis, poromis („žalieji“ arba „geltonieji“), individualizuoti, skirti daugiau laiko darbui su žemesnių pasiekimų mokiniais, numatyti tolesnį mokymosi etapą.

Mokinys prie spalvos, atitinkančios jo sėkmę pamokoje, įveda komentarą.

Kaip man šiandien sekėsi?

Raudona - Reikia mokytojo konsultacijos. Daug klaidų ar neaiškumų.

Geltona - Beveik viską supratau, tačiau reikalinga nedidelė pagalba.

Žalia - Viską puikiai supratau, užduotis atlikau be klaidų. Galiu padėti kitiems.

Mokytojas, gavęs įsivertinimo rezultatus, sugrupuoja mokinius grupėmis taip, kad pasirinkę geltoną spalvą gautų *mentorių* (žalia spalva), o mokytojas tada dirba ir konsultuoja tuos, kam sekėsi prasčiausiai – raudona spalva.

Pamokos iliustracija B.Integruota matematikos informacinių technologijų pamoka *Sukiniai. Ritinio tūris.*

Klasė	<i>8 klasė</i>
Mokymo uždaviniai (mokytojui)	<i>Supažindinti mokinius su ritinio tūrinio formule, išmokyti taikyti šią formulę sprendžiant uždavinius.</i>
Mokymosi uždaviniai (mokiniui)	<i>Dirbdami grupėmis (poromis), taikydami tūrio formulę, gebės apskaičiuoti ritinio tūrį, pagrindo plotą, aukštinę, pagrindo spindulį bei skersmenį. Visus skaičiavimus gebės atlikti skaičiuoklėje. Isivertins „šviesoforo“ vertinimo metodu.</i>

Sąsajos su Matematikos bendrąją programa

4. Veiklos sritis: geometrija	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Suvokti, kad įvairių figūrų savybių išmanymas padeda sėkmingiau spręsti įvairias praktines problemas, orientuotis aplinkoje, atlikti įvairias su konstravimu, braižymu susijusias užduotis.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Apskaičiuoti ritinio tūrį. Taikyti paprastiems uždaviniams spręsti.	Atpažinti, savais žodžiais apibūdinti ir pavaizduoti ritinį, kūgį. Pasakyti kūnų elementų pavadinimus (aukštinė, pagrindo spindulys). Rasti juos brėžinyje ar modelyje.
Ugdymo gairės	
<p>Mokytojas skatina mokinius, atpažįstant erdvinius kūnus ir jų elementus, žinias sieti su realiais mus supančiais kūnais.</p> <p>Atlikdami praktinius darbus mokiniai išmoksta atpažinti ritinį ir kūgį, įsidėmėti, iš kokių geometrinių figūrų jie sudaryti.</p>	

Sąsajos su Informacinių technologijų bendrąją programa

6. Duomenų apdorojimas ir pateikimas skaičiuokle	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Domėtis skaičiuoklės galimybėmis ir kryptingai naudoti jas duomenims apdoroti.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
6.3. Apdoroti skaitinius duomenis.	6.3.4. Nusakyti formulės struktūrą. 6.3.5. Atlikti skaičiavimus naudojant funkcijas.
Ugdymo gairės	
<p>Mokiniai duomenims apdoroti mokomi taikyti sumos, atimties, sandaugos, dalybos, kėlimo laipsniu (šaknies traukimo) formules, jas koreguoti bei kopijuoti. Mokytojas akcentuoja, kad skaičiuojant formulėje (funkcijoje) patogiau užrašyti langelių sritį nei vardyti langelius.</p> <p>Atlikdami praktines užduotis, mokiniai išmoksta naudotis sumos, vidurkio, mažiausiosios, didžiausiosios reikšmės funkcijomis.</p> <p>Mokiniai nagrinėja draugų sukurtus darbus, įvertina savo sukurtą skaičiuoklės dokumentą, ištaiso pastebėtas klaidas.</p>	

Pamokos gairės

Įvadinė dalis. Matematika

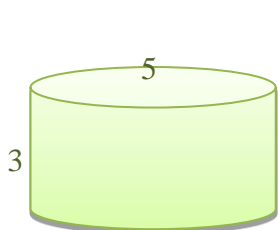
Mokytojas primena, ko mokėsi mokiniai praeitą pamoką (naudojamas klausimų-atsakymų metodas). Pamokos uždaviniai ir eiga aptariami su mokiniais.

I dalis. Mokiniai atsako į mokytojo klausimus, diskutuoja.

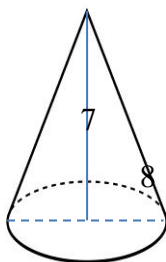
II dalis. Mokiniai pasidalija poromis. Kiekviena pora, naudodamasi užduotim darbo lapuose, atpažįsta figūrą, suranda aukštinės ir pagrindo spindulio ilgį. Pakviestas paaiškinti sprendimą gali būti bet kuris poros narys. Mokytojas apibendrina mokinių veiklą.

1 užduotis

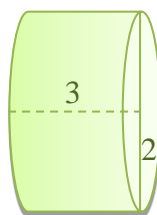
Atpažinkite figūrą ir užrašykite jos aukštinės ir pagrindo spindulio ilgį.

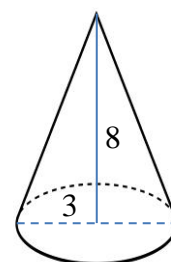
a)

b)

c)

d)

III dalis. Mokytojas paaiškina ir parodo, kaip naudojantis skaičiuokle galima spręsti matematikos užduotis. Mokiniai pabando. Paskui savarankiškai atlieka 2 užduotį, dirba poromis.

2 užduotis.

Naudodamiesi skaičiuoklės formulėmis, užpildykite lentelę, kai žinomas ritinio:

Eil. Nr.	r	d	h	$S_{\text{pagr.}}$	V
1.	2 cm		8 cm		
2.		4 dm	6 dm		
3.	5 dm		80 cm		
4.			10 mm	113,04 mm ²	
5.			9 cm	78,5 cm ²	
6.		6 cm			112 cm ³
7.	20 cm				50,24 dm ³
8.			2 cm	28,26 cm ²	
9.			4 cm		450,6 cm ³
10.			8 cm		628 cm ³

IV dalis. Refleksija. Mokytojas pateikia klausimus:

- Ar prisimeni, koks buvo pamokos uždavinys?
- Kaip tau sekėsi? Kodėl?
- Kaip įvertintum savo darbą šioje pamokoje?

Vertinimas. Pamokos pabaigoje mokiniai skatinami įsivertinti savo ir grupės draugų veiklą pamokoje. Mokytojas klausia, stebi, komentuoja.

Galimas grupės darbo įvertinimas

Mokinio (grupių) pristatymo vertinimo lentelė

<i>Kriterijai</i> <i>Grupė</i>	<i>Figūros</i> <i>atpažinimas</i>	<i>Aukštinės ir</i> <i>pagrindo spindulio</i> <i>ilgio skaičiavimas</i>	<i>Formulių</i> <i>taisyklingumas</i>	<i>Lentelės</i> <i>užpildymas</i>	<i>Galimi kiti</i> <i>kriterijai</i>
1	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
2	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
3	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
...	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4

Parengta pagal Tauragės Martyno Mažvydo pagrindinės mokyklos mokytojų Vidos Valickienės ir Sigitos Macienės integruotos matematikos ir informacinių technologijų pamokos medžiagą.

Mokomųjų filmų naudojimas ugdant pažinimo kompetenciją

Mokomųjų filmų naudojimas pamokoje plačiau aprašytas metodinėje medžiagoje *Komunikavimo kompetencijos ugdymas IT pamokose*, prieiga internete http://www.upc.smm.lt/ugdymas/pagrindinis/rekomendacijos/failai/it/Komunikavimo_kompetencijos_ugdymas_IT_pamokose_2012-01-27.docx. Čia pateiksime, kaip taikant šį metodą galima ugdyti pažinimo kompetenciją.

Mokomojo filmo *Priekabiavimas virtualioje erdvėje* naudojimo pavyzdys

2 pamokos, 12–14 m. amžiaus grupėms

1 pamoka

1 užduotis. Filmas „Kovokime su tuo kartu“

Įvadas	Filmas „Kovokime su tuo kartu“ (apie 7 min.) pristato priekabiavimo virtualioje erdvėje problemą emociškai paveikiu ir įspūdi darančiu būdu. Filmą užsakė Didžiosios Britanijos vyriausybė, o sukūrė <i>Child Net International</i> . Filme yra labai mažai dialogo, jis gali būti naudojamas originalo kalba (vertimas pateikiamas 2 priede).
Tikslas	Aptarti priekabiavimo internete priežastis, motyvus ir pasekmes.
Reikalingas laikas	20 minučių
Metodas	Filmo peržiūra, aptarimas
Priemonės	Nešiojamasis kompiuteris, projektorius, vertimas. Nuoroda į filmą www.digizen.org/cyberbullying/fullfilm.aspx (šaltinis klicksafe „Was tun bei Cyber mobbing?“, 1 užduotis, www.klicksafe.de)
Darbo eiga	Mokiniam siūloma patiems pabandyti paaiškinti, kaip jie supranta sąvoką „Priekabiavimas virtualioje erdvėje“. Parodomas filmas „Kovokime su tuo kartu“. Padėkite mokiniams įvardyti filmo veikėjus: <i>Džo – auka, Kim – kaltininkas, Rob – prielipa, klasiokai, mokytojai, motina, policija</i> . Paaiškinkite nesuprastus filmo fragmentus pasinaudodami vertimu, apibendrinkite pagrindinius filmo įvykius. Įtraukite į procesą mokinius.

Vertimas

Įžanga (balsas už kadro):

„Mano vardas yra Džo.

Aš neturiu su kuo pasikalbėti, taigi... pamaniau papasakosiu savo istoriją.

Kai viskas prasidėjo, aš tiesiog bandžiau nuleisti viską juokais.

Bet visa tai tęsėsi.“

Rašytinis tekstas:

„Tu mažas šiknius.

Ei, iškrypėli!

Tu baisiausias košmaras.

Nevykėlis.

Ar čia tu, Kim?
 Sužinok / išsiaiškink.
 Rytoj tave nužudys.
 Džo – nevykėlis!“

Skriaudžiamasis (balsas už kadro):

„Jau gana.
 Aš tiesiog taip daugiau negaliu.
 Aš maniau, kad jie visi turėtų būti mano draugai.
 Bet tada jie visi juokėsi iš manęs.
 Aš turiu būti pastebėtas.“

2 užduotis. Plakato kūrimas

Įvadas	Mokiniai intensyviai aiškinasi, kokie yra filmo veikėjai / dalyviai, todėl susiduria su įvairiais vaidmenimis, taigi jie yra priversti gilintis į savo patirtį, kurią jie gali analizuoti mažose grupėse, remdamiesi filme dalyvavusių žmonių patirtimi.
Tikslas	Atspindėti savo elgesį internete ir sužinoti, kaip jį keisti.
Reikalingas laikas	25 min.
Metodas	Darbas grupėmis, plakato kūrimas (3–6 grupės po 3–5 mokinius kiekvienoje grupėje).
Priemonės	A3 formato popierius lapai kiekvienai grupei, rašikliai, lipnioji juosta.
Darbo eiga	<p>Darbas grupėmis</p> <p>Kiekviena grupė gauna užduotį pasirinkti vieną iš konkrečių, daugiausia susirūpinti verčiančių filmo klausimų, ir ta tema sukurti plakatą:</p> <p>1 grupė. Džo – auka.</p> <p>Klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinkite Džo jausmus ir tai, kaip jie keičiasi per visą filmą. • Kokių pasekmių kitų vaikų elgsena turi Džo? • Kaip tai galbūt turės įtakos jo gyvenimui, veiklai, sveikatai? <p>2 grupė. Kim – kaltininkė.</p> <p>Klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokios priežastys galėjo turėti įtakos jos elgesiui? • Kas skatina jos tokį elgesį su Džo? • Kokių pasekmių jos elgsena turės jai pačiai? <p>3 grupė. Rob – prielipa, kiti – klasiokai.</p> <p>Klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodėl Rob ir kiti klasiokai prisijungė prie patyčių? • Kaip jie dėl to jaučiasi? <p>Mokytojas konsultuoja mokinius.</p> <p>Rezultatų pristatymas</p> <p>Mokiniai pristato savo darbą mažose grupėse kitos pamokos pradžioje.</p>

Galimas grupės darbo į(si)vertinimas

Kaip mums sekėsi dirbti kartu?

GRUPĖ	Plakate atsakyta į visus pateiktus klausimus (3 taškai)	Plakatas tvarkingas, gražus (1 taškas)	Pristatant vengiama tarties, kirčiavimo klaidų (1 taškas)

Parengta pagal Dingusių žmonių šeimų paramos centro (prieiga internete <http://www.missing.lt>, lietuvių kalba, žr. 2012-06-27) projekto „Pasiklydę virtualiame pasaulyje“ medžiagą (prieiga internete http://www.lostincyberworld.eu/downloads_3_1_lit.htm, lietuvių kalba, žr. 2012-06-27).

2 pamoka

3 užduotis. Sprendimai

Įvadas	Kadangi dalyviai jau susipažino su priekabiavimo virtualioje erdvėje priežastimis ir pasekmėmis bei pasidalijo savo išvalgomis mažose grupėse, dabar svarbiausia bendradarbiaujant rasti sprendimo strategiją, kuri padėtų užkirsti kelią priekabiavimui virtualioje erdvėje, ir (arba) būdą, kuris padėtų, jei priekabiavimas virtualioje erdvėje veikia asmeniškai.
Tikslas	Išugdyti dalyvių susidorojimo su situacija įgūdžius. Dalyviai skatinami kovoti vienam už kitą ir (arba) gintis bei kreiptis pagalbos.
Reikalingas laikas	20 ir 25 minutės.
Metodas	Pristatymas. Individualios užduotys.
Medžiagos	Pristatymų kortelės (trys skirtingos kortelės), rašikliai.
Darbų eiga	<p>Rezultatų pristatymas Mokiniai pristato savo darbą mažose grupėse kitos pamokos pradžioje.</p> <p>Sprendimai Kiekvienas mokinys gauna pristatymo kortelę (kortelės padalinkite pagal tris skirtingas spalvas). Kiekviena spalva atitinka tam tikrą klausimą.</p> <p>1 klausimas. Kaip būtum elgęsis Džo vietoje? 2 klausimas. Kaip būtum elgęsis Kim vietoje? 3 klausimas. Kaip būtum elgęsis klasiokų vietoje?</p> <p>Kiekvienas mokinys turi apmąstyti galimus problemos sprendimus (galimą elgesį) ir kortelėje užrašyti raktinius žodžius. Kiekvienas dalyvis pristato savo kortelę. Mokytojas klausosi mokinių, prireikus padeda, patikslina, pataria. Klasėje turėtų būti priimtas galutinis sprendimas.</p> <p><i>Alternatyva didesnėms mokinių grupėms.</i> Pristatymo kortelės galima padalinti mokinių grupėms.</p>

Galimas mokinio (grupės) pristatymo į(si)vertinimas*Mokinio (grupės) pristatymo vertinimo lentelė*

<i>Kriterijai Grupė</i>	<i>Temos atskleidimas (argumentai)</i>	<i>Problemos sprendimas</i>	<i>Kalbos taisyklingumas, aiškumas</i>	<i>Galimi kiti kriterijai</i>
1	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
2	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
4	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
...	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3

Šią lentelę gali naudoti mokytojas arba mokiniai vertindami vieni kitų pristatymus.

Parengta pagal Dingusių žmonių šeimų paramos centro (prieiga internete <http://www.missing.lt>, lietuvių kalba, žr. 2012-06-27) projekto „Pasiklydę virtualiame pasaulyje“ medžiagą (prieiga internete http://www.lostincyberworld.eu/downloads_3_1_lit.htm, lietuvių kalba, žr. 2012-06-27).

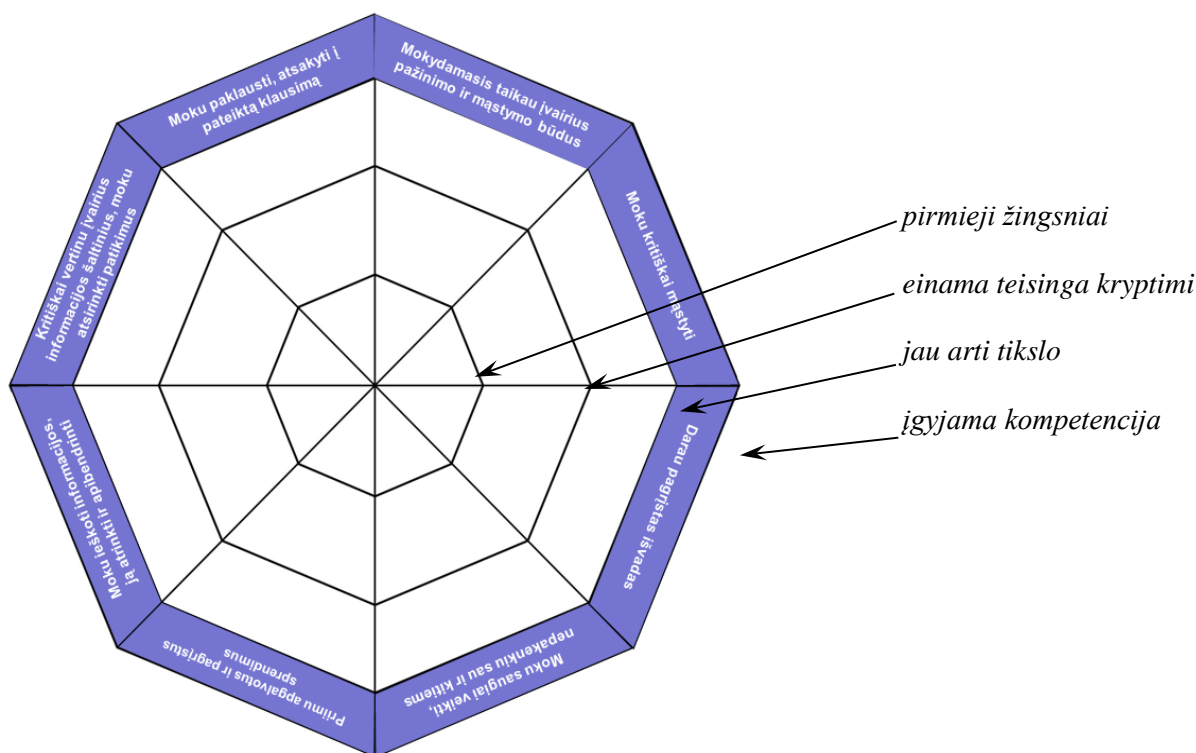
Pažinimo kompetencijos vertinimo / įsivertinimo pavyzdys

Neatsiejama mokymo ir mokymosi dalis yra vertinimas ir įsivertinimas. Mokinių pasiekimų vertinimui ar jiems patiems įsivertinti galima pasirinkti skirtingus būdus. Vienas iš mokinių pasiekimų vertinimo ar jų pačių įsivertinimo būdų aprašytas ir išbandytas projekte *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas* (<http://mokomes5-8.pedagogika.lt>). Mokiniai, naudodamiesi šiuo būdu, galėtų įsivertinti savo *pažinimo kompetenciją*.

Trumpai priminsime, kaip tai padaryti.

Mokinių pasiekimų vertinimo diagrama

Pirmiausia pasirenkami ir diagramoje užrašomi pažinimo kompetencijos (ar kitos kompetencijos) vertinami gebėjimai – kompetencijų elementai. Diagrama vienodais atstumais nuo centro suskirstoma dalimis, kurias galima apibūdinti, kaip mokinio „judėjimą“ link kompetencijos – mokinio pažangos žingsniai kompetencijos link (4 pav.).

4 pav. Pažinimo kompetencijos vertinimo / įsivertinimo diagramos pavyzdys

Pažangos žingsnių aprašai pateikiami projekto metodinės medžiagos „Kompetencijų ugdymas“ kompetencijų vertinimo lentelėse. Pažangos žingsniai aprašomi vienu dviem pasirinktais aspektais:

- *autonomiškumo* (pagalba, skatinimas, savarankiškas darbas, kitų mokymas);
- *dažnumo* (retai, dažnai, visada);
- *konteksto* (nuo pažįstamo iki nepažįstamo konteksto; didesnis kontekstų skaičius);
- *sudėtingumo* (nuo paprastų iki sudėtingų užduočių);
- *rezultato kokybės* (nuo nieko ypatingo rezultato iki reikšmingo indėlio į sritį).

Galima naudoti tokius kriterijus: *pirmieji žingsniai*, *einama teisinga kryptimi*, *jau arti tikslo*, *įgyjama kompetencija*, *dar labiau tobulėjama*.

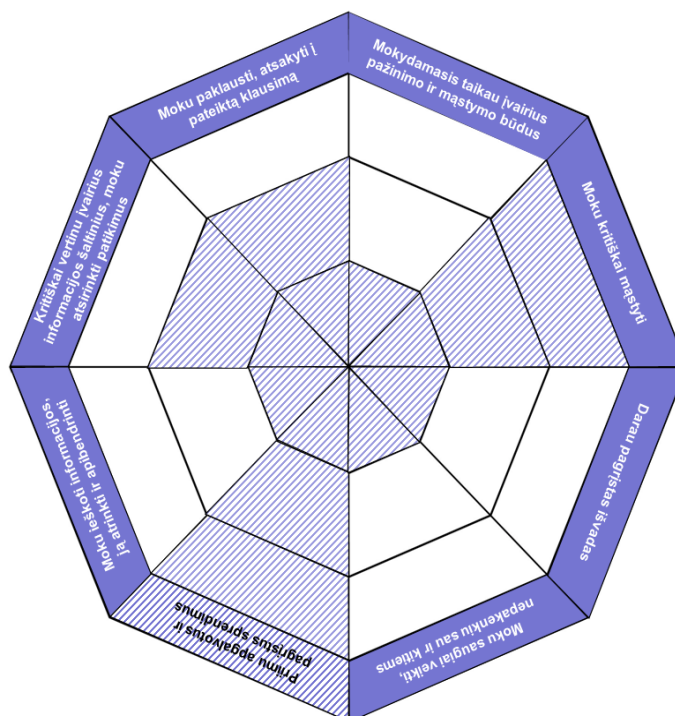
PAŽINIMO KOMPETENCIJOS PAŽANGOS VERTINIMAS

Pirmieji žingsniai	Einama teisinga kryptimi	Jau arti tikslo	Įgyjama kompetencija	Dar labiau tobulėjama
Paskatintas klausia, ieško atsakymų.	Dažnai klausia, pats ieško atsakymų.	Domisi daugeliu dalykų ir ieško apie juos informacijos.	Domisi naujais dalykais, kryptingai ieško informacijos.	Kryptingai gilinasi į pasirinktą sritį.
Padedamas įvardija problemą, ieško būdų ją spręsti.	Pasitardamas įvardija problemą, ieško būdų ją spręsti.	Savarankiškai įvardija problemą, ieško būdų ją spręsti.	Savarankiškai įvairiais aspektais nagrinėja problemą ir pasirenka sprendimo būdus.	Domisi aktualiomis problemomis ir jų sprendimo būdais.
Padedamas numato pažintinės veiklos etapus ir juos vykdo.	Pasitardamas numato pažintinės veiklos etapus ir juos vykdo.	Savarankiškai numato pažintinės veiklos etapus ir juos vykdo.	Savarankiškai ir nuosekliai veikia siekdamas pažinti aplinką.	Kryptingai ir nuosekliai veikia siekdamas visapusiškai pažinti aplinką.

Prieš pradėdant vertinimą / įsivertinimą reikėtų šiuos kriterijus aptarti su mokiniais, paaiškinti juos arba remiantis esamais sukurti ir aptarti savo kriterijus.

Pažinimo kompetencijos vertinimo diagramoje pažymimas mokinio kiekvieno gebėjimo pasiektas kriterijus (nuspalvinama gebėjimo sritis). Taip vaizdžiai yra matomas mokinio kiekvienas gebėjimo pasiektas lygis, nesunkiai nustatoma, kuriam gebėjimui ugdyti reikėtų skirti daugiau dėmesio.

Mokinio įsivertinimo diagramos pavyzdys

Saldžioji refleksija

Pamokos pabaigoje, apibendrinant išmoktą medžiagą ar darbą grupėse, mokiniams galima pasiūlyti įvairiaspalvių dražė saldainių. Kiekviena spalva turi savo reikšmę.

Raudona – kam prieštaraujate?

Geltona – kuo abejojate?

Oranžinė – kas nuliūdino?

Žalia – kam pritariate?

Mėlyna – kas nustebino?

Ruda – kas nudžiugino?

Taip linksmai ir žaismingai ugdomi mokinių įsivertinimo gebėjimai.

Informacijos ir papildomos medžiagos šaltiniai

Informacinių technologijų pagrindinei mokyklai vadovėliai

1. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. *Informacinės technologijos*. Projektų knyga. Vadovėlis. V–VI kl. Kaunas: Šviesa, 2007.
2. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. *Informacinės technologijos*. Projektų knyga. Vadovėlis. VII–VIII kl. Kaunas: Šviesa, 2008.
3. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. *Projektų mozaika*. Informacinės technologijos. 1-oji kn. V–VI kl. (serija „Šok“). Kaunas: Šviesa, 2008.
4. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. *Projektų mozaika*. Informacinės technologijos. 2-oji kn. V–VI kl. (serija „Šok“). Kaunas: Šviesa, 2008.
5. Brazdeikis V., Verseckas A., Zabarauskas R. 2006. *Informacinių technologijų pradmenys*. V–VI kl. Kaunas: Šviesa.
6. Brazdeikis V., Verseckas A. *Informacinės technologijos*. VII–VIII kl. Kaunas: Šviesa, 2007.
7. Brazdeikis V., Verseckas A. *Informacinės technologijos*. IX–X kl. Kaunas: Šviesa, 2008.
8. Dagienė V. *Informacinės technologijos*. 1 d. IX–X kl. Vilnius: TEV, 2003.
9. Dagienė V. *Informacinės technologijos*. 2 d. IX–X kl. Vilnius: TEV, 2003.
10. Dagienė V. *Tavo bičiulis kompiuteris*. Informacinės technologijos. 1 d. V–VI kl. Vilnius: TEV, 2006.
11. Dagienė V. *Tavo bičiulis kompiuteris*. Informacinės technologijos. 2 d. V–VI kl. Vilnius: TEV, 2006.
12. Dagienė V., Zajančauskienė L. *Tavo bičiulis kompiuteris*. Informacinės technologijos. 1 d. VII–VIII kl. Vilnius: TEV, 2008.
13. Dagienė V., Zajančauskienė L. *Tavo bičiulis kompiuteris*. Informacinės technologijos. 2 d. VII–VIII kl. Vilnius: TEV, 2008.
14. Nekiūnienė V., Mockevičienė D., Jakubonienė I., Alaburdienė R., Dulevičienė G. *Kompiuterių karuselė*. Informacinės technologijos. 1-oji kn. V–VI kl. Vilnius: VAGA, 2007.
15. Nekiūnienė V., Mockevičienė D., Jakubonienė I., Alaburdienė R., Dulevičienė G. *Kompiuterių karuselė*. Informacinės technologijos. 2-oji kn. V–VI kl. Vilnius: VAGA, 2007.
16. Žandaris A., Lozdienė A., Mackevič I., Aušraitė J. *Kodėlčius*. Informacinės technologijos. 1 d. V–VI kl. Vilnius: Žara, 2006.
17. Žandaris A., Lozdienė A., Mackevič I., Aušraitė J. *Kodėlčius*. Informacinės technologijos. 2 d. V–VI kl. Vilnius: Žara, 2006.
18. Žandaris A., Lozdienė A., Mackevič I., Aušraitė J. *Kodėlčius*. Informacinės technologijos. VII–VIII kl. Vilnius: Žara, 2007.

Informacijos šaltiniai

1. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-384)).
2. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų 8 priedas (informacinės technologijos), 2008.
3. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų 11 priedas (bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymas), 2008.
4. *IKT taikymo dalykų mokymui(si) metodinės rekomendacijos*. Gerosios patirties pavyzdžiai septintųjų ir aštuntųjų klasių matematikos, biologijos, chemijos, geografijos pamokose. I dalis. ŠMM, 2007.
5. *IKT taikymo dalykų mokymui(si) metodinės rekomendacijos*. Gerosios patirties pavyzdžiai septintųjų ir aštuntųjų klasių fizikos, technologijų pamokose. II dalis. ŠMM, 2008.
6. *Aktyvaus mokymosi metodai*: Mokytojo knyga. Vilnius: Garnelis, 1998.
7. Arends R. I. *Mokomės mokytis*. Vilnius: Margi raštai, 1998.
8. Badegruber B. *Atviras mokymasis*. Kaunas, 2000.
9. Balvočienė T. Projektų metodo taikymas per informatikos pamokas. *Informatika*. Nr. 2 (38). Vilnius: Matematikos ir informatikos institutas, 2001.
10. Balvočienė T., Dagienė V., Klupšaitė A. *Aš mokausi Logo*: Projektų knyga mokiniams. Vilnius: Polium, 1997.
11. Balvočienė T., Jasudienė R. Kompiuteris kuria poeziją / Kuriamo savo mokyklą. *Šiaurės ir Baltijos šalių projektas*. Vilnius: Kronta, 1999.
12. Dagienė V. *Logo pradžiamokslis*. Vilnius: Žara, 2001.
13. Easley Sh., Mitchell K. *Vertinimo aplankas*. Kur, kada, kodėl ir kaip jį naudoti. Vilnius: Tyto alba, 2007.

14. Jovaiša L. *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa, 1993.
15. Kaip keisti mokymo praktiką: ugdymo turinio diferencijavimas atsižvelgiant į moksleivių įvairovę. Vilnius: Žara, 2006.
16. Mačėnaitė M., Paulikienė D., Skersytė I., Šinkūnienė D. *Vaikų privatumo apsauga internete*. Vilnius, 2011.
17. Marzano R. J. *Naujoji ugdymo tikslų taksonomija*. Vilnius: Žara, 2005.
18. Papertas S. *Minčių audros: Vaikai, kompiuteriai ir veiksmingos idėjos*. Vilnius: Žara, 1995.
19. Petty G. *Šiuolaikinis mokymas*. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto Alba, 2007.
20. Petty G. *Irodymais pagrįstas mokymas*. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto Alba, 2008.
21. Pollard A. Refleksyvusis mokymas: veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. Vilnius: Garnelis, 2006.
22. Sahlberg P. Grupinis tyrimas / Sėkmingo mokymosi link (sudarė Motiejūnienė E., Pranckėnienė E., Vildžiūnienė M.), Vilnius, ŠMM, 2004.
23. Sahlberg P. Mokymosi bendradarbiaujant principai. / Sėkmingo mokymosi link (sudarė Motiejūnienė E., Pranckėnienė E., Vildžiūnienė M.), Vilnius, ŠMM, 2005.
24. Sėkmingo mokymosi link./ Sudarytojos Motiejūnienė E., Pranckėnienė E., Vildžiūnienė M. Vilnius: Leidykla „Sapnų sala“, 2004.
25. Teresevičienė M., Gedvilienė G. *Mokymasis bendradarbiaujant*. Vilnius: Garnelis, 1999.
26. Teresevičienė M., Gedvilienė G. *Mokymasis grupėse ir asmenybės kaita*. Kaunas: Vytauto didžiojo universitetas, 2003.
27. Vertinimas ugdymo procese. Vilnius: ŠMM, 2006.
28. Weeden P., Winter J., Broadfoot P. *Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms?* Vilnius: Garnelis, 2005.
29. Projekto *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas* sukaupta ir parengta medžiaga [interaktyvus], (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05). <<http://mokomes5-8.pedagogika.lt/>>.

Interneto svetainės

1. Dingusių žmonių šeimų paramos centro svetainė <http://www.missing.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-27);
2. E. mokyklos interneto svetainė <http://www.emokykla.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
3. Interneto svetainė *Lietuvių kalba informacinėse technologijose* <http://www.likit.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
4. Įvairių mokomųjų dalykų KMP interneto svetainė <http://mkp.emokykla.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
5. Lietuvos Respublikos seimo interneto svetainė <http://www.lrs.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
6. LOGO interneto svetainė <http://www.logo.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
7. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros interneto svetainė <http://www.nmva.smm.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
8. Pedagoگو ir konsultanto Geoff Petty interneto svetainė <http://www.geoffpetty.com> (anglų kalba, žr. 2012-06-25);
9. Prof. Andy Hargreaves (*Švietimo kaita ir lyderystė* autoriaus) interneto svetainė <http://www.andyhargreaves.com> (anglų kalba, žr. 2012-06-25);
10. Statistikos departamento interneto svetainė <http://www.stat.gov.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
11. Švietimo aprūpinimo centro interneto svetainė <http://www.sac.smm.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
12. Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainė <http://www.smm.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
13. Tarptautinio švietimo konsultanto dr. Dean Fink interneto svetainė <http://www.michaelfullan.ca> (anglų kalba, žr. 2012-06-25).
14. Valstybinės Lietuvių kalbos komisijos interneto svetainė <http://www.vlkk.lt> (lietuvių kalba, žr. 2012-06-05);
15. Wikipedija – elektroninė enciklopedija <http://lt.wikipedia.org> (anglų kalba, žr. 2012-06-05).

Slaptas fotografavimas ar filmavimas

Pokalbiai su draugais

**Asmens gėdingoje padėtyje
fotografavimas**

Įrodymų rinkimas

Apgaudinėjimas

**Spontaniškas juokingų nuotraukų
darymas**

**Greitas susisiekimasis su draugais
per trumpą laiką**

**Nuolatinių ryšių su draugais
palaikymas**

**Laiškų, nuotraukų ir failų greitas ir
pigus siuntimas**

**Bendravimas su keliais žmonėmis
tuo pačiu metu**

Naujos pažintys

**Bendravimas prisidengiant
slapyvardžiu**

**Informacijos apie kokį nors asmenį
skleidimas**

Kompiuterio užkrėtimas virusais

**Bendravimas su draugais ir galimybė
juos matyti tuo pačiu metu**

**Asmeninių nuotraukų skelbimas
internete**

Muzikos skelbimas, atsisuntimas

Virtualusis mokymasis

Informacijos paieška

Įdomių žaidimų žaidimas

Tyčiojimasis iš kitų

Anonimiškumas

**Galimybė susisiekti su žmonėmis bet
kur ir
bet kuriuo metu**

Filmų žiūrėjimas

Muzikos klausymasis

Erotinių vaizdų peržiūra

Asmeninės informacijos paskelbimas

Filmo „Priekabiavimas virtualioje erdvėje“ teksto vertimas į lietuvių kalbą

Ižanga (balsas už kadro):

„Mano vardas yra Džo.

Aš neturiu su kuo pasikalbėti, taigi... pamaniau papasakosiu savo istoriją.

Kai viskas prasidėjo, aš tiesiog bandžiau nuleisti viską juokais.

Bet visa tai tęsėsi.“

Rašytinis tekstas:

„Tu mažas šiknius.

Ei, iškrypėli

Tu baisiausias košmaras.

Nevykėlis.

Ar čia tu, Kim?

Sužinok / išsiaiškink.

Rytoj tave nužudys.

Džo – nevykėlis.“

Skriaudžiamasis (balsas už kadro):

„Jau gana.

Aš tiesiog taip daugiau negaliu.

Aš maniau, kad jie visi turėtų būti mano draugai.

Bet tada jie visi juokėsi iš manęs.

Aš turiu būti pastebėtas.“